

Project bestudeert levenscyclusanalyses per melkveebedrijf

De klimaatvriendelijkste melk komt uit Vlaanderen

Uit een internationale vergelijking, uitgevoerd door het Belgische onderzoeksinstituut ILVO, blijkt dat melk nergens zo klimaatvriendelijk wordt geproduceerd als in Vlaanderen. De Belgische zuivelsector wil deze positie verder versterken met het project Klimrek.

Tekst: **Yves De Groot**

Melk uit Vlaanderen onderscheidt zich internationaal met een lage voetafdruk van 0,99 kg CO₂-equivalenten. Ter vergelijking: het Europees gemiddelde bedraagt 1,39 kg en Nederland scoort 1,17. “We wisten dit min of meer uit de internationale databank van Agri-footprint 6.0. We hebben dit nu kunnen bevestigen” zegt Veerle Van linden, senior onderzoeker bij ILVO en project-leider van het project Klimrek (Klimaat-MaatRegelen mét Economische Kansen). “Het resultaat is gebaseerd op levenscyclusanalyses van de melk van 146 individuele melkveebedrijven.” In het project Klimrek werkten ILVO-onderzoekers en consultants van landbouworganisatie Boerenbond samen aan een bedrijfsspecifiek klimaattraject.

Dit bestaat enerzijds uit een door ILVO-onderzoekers ontworpen methode om gedetailleerde klimaatscans op bedrijfsniveau uit te voeren en anderzijds uit een adviestraject dat inzicht biedt in waar een bedrijf nog kan verbeteren. De sterke Vlaamse klimaatscore is volgens Van linden te danken aan de combinatie van de hoogproductieve koeien, de genetica, het maisrantsoen en het efficiënt gebruik van de vruchtbare gronden voor een hoge productie van ruwvoer. Dat de Nederlandse score minder gunstig uitvalt is te wijten aan de veengronden, verklaart ze. “In Vlaanderen is geen melkveehouderij op veengronden.”

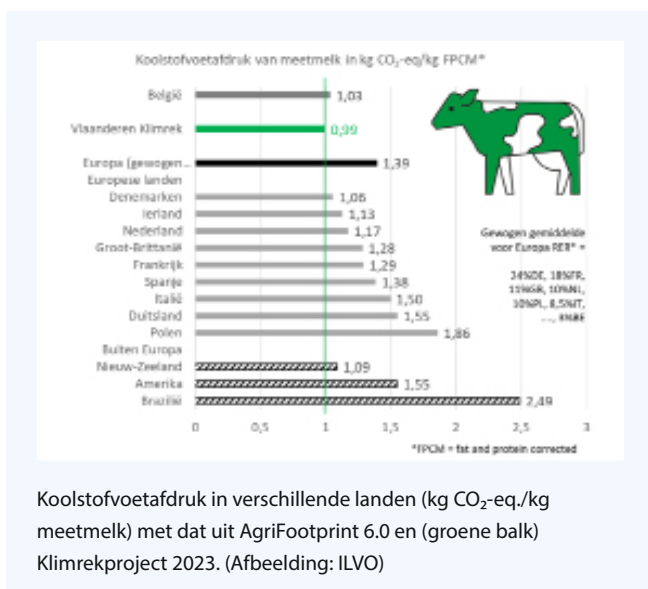
Gedetailleerde klimaatscans

Het Vlaamse project Klimrek is in september 2019 van start gegaan met vijf melkveebedrijven en dat aantal is uitgegroeid tot 146. Het klimaattraject is begonnen met een gedetailleerde klimaatscan. De door het ILVO-ontwikkelde tool meet en berekent aan de hand van een levenscyclusanalyse (LCA) de klimaatimpact van het bedrijf, rekening houdend met de richtlijnen van de International Dairy Federation (IDF) en de Europese Product Environmental Footprint Category Rules (PEFCR). “In de scan inventariseren en kwantificeren we alle inputstromen en processen die bijdragen tot de melk voor de melkverwerker. De gegevens gaan in een levenscyclusanalyse (LCA) en we krijgen zo de totale ecologische voetafdruk. Inge-

voerde grondstoffen, zoals kunstmeststoffen zitten evenals ingevoerde soja in het cijfer. De herkomst en de eventuele transformatie van het landgebruik van soja in het voederrantsoen zijn dus mee verrekend”, verduidelijkt Van linden. Reindert Heuts, onderzoeker bij ILVO, zegt dat voor de volledigheid van de data van een melkveebedrijf ook LCA-gegevens uit de internationale databank Agri-footprint 6.0 zijn gehaald. “De methodes voor de impactberekening in Klimrek en Agri-footprint zijn beide gebaseerd op de Environmental Footprintmethode, die de basis vormt voor de PEFCR, waardoor de data onderling compatibel zijn.”

Advies

Voor de aan het Klimrek-project deelnemende melkveebedrijven is het vervolg belangrijk, benadrukt Van linden. “Van een gespecialiseerde klimaatconsulent vernam de melkveehouder hoe het bedrijf scoort, hoe de positie tegenover de andere bedrijven is en vooral welke maatregelen de broeikasgasuitstoot verder kunnen verlagen. Van elke voorgestelde klimaatmaatregel worden vooraf ook de eventuele bijdragen aan andere milieueffecten berekend, om ongewenste verschuivingen te voorkomen. Ten slotte kreeg de boer ook een kosten-baten analyse per voorgestelde klimaatmaatregel meegeleverd.” Dankzij de jaarlijkse opvolgingen van de melkveebedrijven ontstaat een slim, op

Koolstofvoetafdruk in verschillende landen (kg CO₂-eq./kg meetmelk) met dat uit AgriFootprint 6.0 en (groene balk) Klimrekproject 2023. (Afbelding: ILVO)

Het melkveebedrijf van Katleen en Niels Keeremans in Oostkamp (West-Vlaanderen) heeft met 0,88 kg CO₂-eq per kilogram meetmelk een nog kleinere voetafdruk dan het toch al lage Vlaamse gemiddelde. De zeer goede score is onder andere te danken aan een mestverwerkingsinstallatie: een pocketvergister die methaan uit mest haalt, in combinatie met een WKK die het gas omzet in elektriciteit en warmte. (Foto: Yves De Groote)

kennis gebaseerd klimaattraject, voor alle deelnemende bedrijven.

Maatregelen op maat

De scores van de bedrijven variëren tussen 0,74 en 1,53 kg CO₂-eq per kilo melk, een grote spreiding dus. Opmerkelijk is dat uit het Klimrek-project tot nu toe naar voren is gekomen dat geen typische bedrijfskenmerken (schaalgrootte, weidegang, biologisch) gerelateerd zijn aan de betere of slechtere klimaatprestatie van de Vlaamse melkveebedrijven. Van linden: "Dit betekent dat per bedrijf een scan en maatregelen op maat zinvol zijn. Met bedrijfseigen cijfers kan een melkveehouder verbanden leggen tussen de duurzaamheidsfactoren en de bedrijfsvoering, zoals de gebruikte rantsoenen. Hierdoor wordt inzichtelijk hoe de bedrijfsvoering verbeterd kan worden." Sleutelen aan het rantsoen van de koeien levert – volgens de resultaten van het project – de grootste klimaatverbeteringen op. Tot één tiende van de voetafdruk van melk uit Vlaanderen is ermee weg te werken. Bierbostel en koolzaadschroot in de voeding werken methaan-remmend. Er zijn ook voedersupplementen op de markt met

een vergelijkbaar effect. Verder maakt het vervangen van overzeese soja door lokale eiwitbronnen een groot verschil. Minder kunstmest strooien op grasland en omschakelen naar grasklaver kan opnieuw enkele procenten uitstoot reduceren. Voor sommige boeren is werken aan een hogere levensduur van de koeien eveneens een mogelijkheid.

Uitrollen

De uitdaging is het verder uitrollen van het project. "Nu hebben bijna 150 melkveehouders deelgenomen. Vlaanderen telde in 2022 3.687 melkbedrijven", zegt Greet Riebels, communicatieverantwoordelijke bij ILVO. ILVO blijft het rekeninstrument voor het berekenen van de klimaatscore onderhouden en actualiseren. Belangrijk voor de verdere uitrol is de betrokkenheid van de volledige zuivelketen. "Bij de presentatie van de projectresultaten, op 6 september, waren melkveehouders, melkverwerkers, retailers, landbouworganisaties en adviseurs aanwezig." Een belangrijke uitdaging is ook het opleiden van voldoende consulenten. "Zij moeten gebrevetteerd zijn om de scans te doen op de melkveebedrijven en advies te geven." Het in stand houden van het hele traject

vraagt een grote inspanning: het actueel houden van het rekeninstrument en de webapplicatie, het uitbreiden van de databank met nieuwe klimaatmaatregelen, het organiseren van opleidingen en kwaliteitscontrole van de consulenten, en het doorvoeren van optimalisaties. "Wat de kost voor de melkveehouder betreft, rekenen we op de overheid die via vouchers de deelname voor de melkveehouders betaalbaar maken." Brancheorganisatie MilkBE, waarin zowel de Belgische melkveehouders als de zuivelverwerkende bedrijven zijn vertegenwoordigd, laat weten dat het een snelle uitrol van de Klimrek-aanpak bij de melkveebedrijven in de toekomst wil helpen stimuleren en ondersteunen. "MilkBE gelooft dat individuele klimaatscans, bijhorende inzichten en de mogelijkheid om maatregelen op maat te nemen dé manier zijn om de zuivelsector verder te verduurzamen", zegt Lien Callewaert, voorzitter Werkgroep Duurzaamheid van MilkBE en directeur van de Belgische confederatie van de Zuivelindustrie (BCZ). "We willen volop inzetten op de gebruiksvriendelijkheid van de scan en digitale datakoppelingen die de klimaatscan nog efficiënter zullen laten verlopen." ■